

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2022 No. 794

Gorchymyn Cyflogau Amaethyddol (Rhif 2) (Cymru) 2022

RHAN 1

Rhagarweiniol

Enwi a chychwyn

1.—(1) Enw'r Gorchymyn hwn yw Gorchymyn Cyflogau Amaethyddol (Rhif 2) (Cymru) 2022 a daw i rym ar 6 Awst 2022.

(2) Er bod y Gorchymyn hwn yn dod i rym ar 6 Awst 2022, mae'n cymryd effaith o 1 Ebrill 2022.

Dehongli

2.—(1) Yn y Gorchymyn hwn—

ystyr “absenoldeb salwch” (“*sickness absence*”) yw absenoldeb gweithiwr amaethyddol o'r gwaith oherwydd analluedd yn sgil—

- unrhyw salwch a ddiodefifir gan y gweithiwr amaethyddol;
- salwch neu analluedd a achosir am fod y gweithiwr amaethyddol yn feichiog neu a ddiodefifir o ganlyniad i eni plentyn;
- anaf sy'n digwydd i'r gweithiwr amaethyddol yn ei le gwaith;
- anaf sy'n digwydd i'r gweithiwr amaethyddol wrth deithio yn ôl ac ymlaen i'w le gwaith;
- amser a dreulir gan y gweithiwr amaethyddol yn ymadfer ar ôl llawdriniaeth a achoswyd gan salwch; neu
- amser a dreulir gan y gweithiwr amaethyddol yn ymadfer ar ôl llawdriniaeth o ganlyniad i anaf a ddiodefifir yn ei le gwaith neu anaf a ddiodefifir wrth deithio yn ôl ac ymlaen i'w le gwaith,

ond nid yw'n cynnwys unrhyw anaf a ddiodefifir gan y gweithiwr amaethyddol pan na fo yn ei le gwaith nac unrhyw anaf a ddiodefifir pan na fo'r gweithiwr amaethyddol yn teithio yn ôl ac ymlaen i'w le gwaith;

mae “amaethyddiaeth” (“*agriculture*”) yn cynnwys—

- ffermio gwartheg godro;
- cynhyrchu unrhyw gynnyrch defnyddiadwy at ddibenion masnach neu fusnes neu unrhyw fenter arall (pa un a wneir hynny i wneud elw ai peidio);
- defnyddio tir fel tir pori, gweirglodd neu ddoldir;
- defnyddio tir ar gyfer perllannau, tir helyg gwiall neu goetir;
- defnyddio tir ar gyfer gerddi marchnad neu blanhigfeydd;

ystyr “amser gweithio” (“*working time*”) yw unrhyw gyfnod pryd y mae gweithiwr amaethyddol yn gweithio yng ngwasanaeth ei gyflogwr ac yn cyflawni ei weithgareddau

neu ei ddyletswyddau yn unol â naill ai ei contract gwasanaeth neu ei brentisiaeth ac mae'n cynnwys—

- (a) unrhyw gyfnod pryd y mae gweithiwr amaethyddol yn derbyn hyfforddiant perthnasol;
- (b) unrhyw gyfnod a dreulir gan weithiwr amaethyddol yn teithio at ddibenion ei gyflogaeth ond nad yw'n cynnwys amser a dreulir yn teithio rhwng ei gartref a'i le gwaith;
- (c) unrhyw gyfnod y mae gweithiwr amaethyddol yn cael ei rwystro rhag cyflawni gweithgareddau neu ddyletswyddau yn unol â'i contract gwasanaeth neu ei brentisiaeth oherwydd tywydd drwg; a
- (d) unrhyw gyfnod ychwanegol y mae'r cyflogwr a'r gweithiwr amaethyddol yn cytuno ei fod i'w drin fel amser gweithio,

ac mae cyfeiriadau at "gwaith" ("work") i'w dehongli yn unol â hyn;

ystyr "ar alwad" ("on-call") yw trefniant ffurfiol rhwng y gweithiwr amaethyddol a'i gyflogwr pan fo gweithiwr amaethyddol nad yw yn y gwaith yn cytuno â'i gyflogwr y bydd modd cysylltu ag ef drwy gyfrwng y cytunir arno ac y gall gyrraedd y fan lle y gall fod yn ofynnol iddo weithio o fewn amser y cytunir arno;

ystyr "cyflogaeth" ("employment") yw bod yn gyflogedig o dan contract gwasanaeth neu brentisiaeth ac mae "a gyflogir" ("employed") a "cyflogwr" ("employer") i'w dehongli yn unol â hynny;

ystyr "cynnyrch defnyddiadwy" ("consumable produce") yw cynnyrch a dyfir i'w fwyta ac i'w yfed neu i'w ddefnyddio fel arall ar ôl iddo adael y tir lle cafodd ei dyfu;

ystyr "diwrnodau cymwys" ("qualifying days") yw diwrnodau pan fyddai'n ofynnol fel arfer i'r gweithiwr amaethyddol fod ar gael i weithio gan gynnwys diwrnodau pan oedd y gweithiwr amaethyddol—

- (a) yn cymryd gwyliau blynyddol;
- (b) yn cymryd absenoldeb oherwydd profedigaeth;
- (c) yn cymryd absenoldeb mamolaeth, tadolaeth, rhiant a rennir neu fabwysiadu statudol; neu
- (d) ar gyfnod o absenoldeb salwch;

ystyr "fframwaith prentisiaethau" ("apprenticeship framework") yw unrhyw un neu ragor o'r Fframweithiau Prentisiaethau cyfredol ar gyfer y sector amaethyddol yng Nghymru a gyhoeddwyd gan Lantra(1), neu fersiynau blaenorol o'r Fframweithiau Prentisiaethau ar gyfer y sector amaethyddol yng Nghymru a gyhoeddwyd gan Lantra;

ystyr "goramser" ("overtime") yw—

- (a) mewn perthynas â gweithiwr amaethyddol a ddechreuodd ei gyflogaeth cyn 1 Hydref 2006, amser nad yw'n oramser gwarantedig y mae'r gweithiwr amaethyddol yn ei weithio—
 - (i) yn ychwanegol at ddiwrnod gwaith 8 awr;
 - (ii) yn ychwanegol at yr oriau gwaith y cytunwyd arnynt yn ei contract gwasanaeth;
 - (iii) ar ŵyl gyhoeddus;
 - (iv) ar ddydd Sul; neu
 - (v) mewn unrhyw gyfnod sy'n cychwyn ar ddydd Sul ac yn parhau hyd y dydd Llun canlynol hyd at yr amser y byddai'r gweithiwr hwnnw yn cychwyn ei ddiwrnod gwaith fel arfer;

(1) <https://acwcerts.co.uk/web/frameworks-library>.

- (b) mewn perthynas â phob gweithiwr amaethyddol arall, amser nad yw'n oramser gwarantedig y mae'r gweithiwr amaethyddol yn ei weithio—
- (i) yn ychwanegol at ddiwrnod gwaith 8 awr;
 - (ii) yn ychwanegol at yr oriau gwaith y cytunwyd arnynt yn ei contract gwasanaeth; neu
 - (iii) ar ŵyl gyhoeddus;

ystyr “goramser gwarantedig” (“*guaranteed overtime*”) yw goramser y mae'n ofynnol i weithiwr amaethyddol ei weithio o dan naill ai ei contract gwasanaeth neu ei brentisiaeth ac y mae cyflogwr y gweithiwr amaethyddol yn gwarantu taliad ar ei gyfer, pa un a oes gwaith i'r gweithiwr amaethyddol ei wneud ai peidio;

ystyr “grant geni a mabwysiadu” (“*birth and adoption grant*”) yw taliad y mae gan weithiwr amaethyddol hawl i'w gael oddi wrth ei gyflogwr pan enir plentyn iddo neu pan fydd yn mabwysiadu plentyn ac mae'n daladwy—

- (a) pan fo'r gweithiwr amaethyddol wedi rhoi copi i'w gyflogwr o Dystysgrif Geni'r plentyn neu ei Orchymyn Mabwysiadu (sy'n enwi'r gweithiwr fel rhiant y plentyn neu ei riant mabwysiadol) o fewn 3 mis ar ôl geni neu fabwysiadu'r plentyn; a
- (b) o dan amgylchiadau pan fo'r ddau riant neu'r ddau riant mabwysiadol yn weithwyr amaethyddol gyda'r un cyflogwr, i'r ddau weithiwr amaethyddol;

ystyr “gwaith allbwn” (“*output work*”) yw gwaith sydd, at ddibenion tâl, yn cael ei fesur yn ôl nifer y darnau a wneir neu a brosesir neu nifer y tasgau a gyflawnir gan weithiwr amaethyddol;

ystyr “gwaith nos” (“*night work*”) yw gwaith (heblaw oriau goramser) a wneir gan weithiwr amaethyddol rhwng 7 p.m. un noson a 6 a.m. fore trannoeth, ond heb gynnwys y ddwy awr gyntaf o waith y mae gweithiwr amaethyddol yn ei wneud yn y cyfnod hwnnw;

ystyr “gweithiwr amaethyddol” (“*agricultural worker*”) yw person a gyflogir ym maes amaethyddiaeth yng Nghymru, pa un a yw'r holl waith yr ymgwymerir ag ef yn rhinwedd y gyflogaeth honno yn cael ei wneud yng Nghymru ai peidio;

mae i'r “isafswm cyflog cenedlaethol” (“*the national minimum wage*”) yr ystyr a roddir iddo gan adran 10 o Ddeddf Sector Amaethyddol (Cymru) 2014(2);

mae i “oedran ysgol gorfodol” yr ystyr a roddir i “*compulsory school age*” yn adran 8 o Ddeddf Addysg 1996(3);

mae “oriau” (“*hours*”) yn cynnwys ffraciwn o awr;

ystyr “oriau sylfaenol” (“*basic hours*”) yw 39 awr o waith yr wythnos, heb gynnwys goramser, a weithir yn unol â naill ai contract gwasanaeth neu brentisiaeth gweithiwr amaethyddol;

ystyr “panel” (“*panel*”) yw Panel Cyngori ar Amaethyddiaeth Cymru;

ystyr “plentyn” (“*child*”) yw unigolyn o dan 18 oed (gan gynnwys baban sy'n farw-anedig ar ôl 24 o wythnosau o feichiogrwydd). Bydd plentyn yn blentyn i weithiwr amaethyddol:

- (a) os y gweithiwr amaethyddol yw rhiant (gan gynnwys rhiant mabwysiadol) neu riant maeth y plentyn;
- (b) os lleolwyd y plentyn ar gyfer ei fabwysiadu gyda'r gweithiwr amaethyddol (pa un ai gan asiantaeth fabwysiadu yn y DU, neu o dramor);
- (c) os y gweithiwr amaethyddol yw ei riant bwriadedig o dan drefniant benthyg croth;

(2) 2014 dccc 6.

(3) 1996 p. 56. Diwygiwyd adran 8 gan adran 52 o Ddeddf Addysg 1997 (p. 44).

- (d) os y gweithiwr amaethyddol yw rhiant naturiol plentyn sydd wedi ei fabwysiadu ers hynny gan rywun arall, a bod gorchymyn llys sy'n caniatáu i'r gweithiwr amaethyddol neu bartner y gweithiwr amaethyddol ddod i gysylltiad â'r plentyn;
- (e) os yw'r gweithiwr amaethyddol yn gofalu am y plentyn yn ei gartref ei hun, ac eithrio fel gofalwr a delir, a'i fod wedi gwneud hynny am o leiaf bedair wythnos;
- (f) os yw'r gweithiwr amaethyddol yn bartner i unigolyn yn unrhyw un neu ragor o'r categorïau a nodir yn (a) i (e) uchod. Ystyr "partner" yw person sy'n byw gyda pherson arall a'r plentyn mewn perthynas deuluol barhaus, ac nad yw'n rhiant (gan gynnwys rhieni mabwysiadol), nain neu daid, brawd neu chwaer (gan gynnwys hanner brawd a hanner chwaer), modryb neu ewythr (gan gynnwys hanner modrybedd a hanner ewythrod) i'r unigolyn;

ystyr "teithio" ("*travelling*") yw siwrnai drwy gyfrwng dull teithio neu siwrnai ar droed yn cynnwys—

- (a) aros wrth fan ymadael i gychwyn siwrnai drwy gyfrwng dull teithio;
- (b) aros wrth fan ymadael i siwrnai ailgychwyn naill ai drwy gyfrwng yr un dull teithio neu drwy gyfrwng un arall, ac eithrio unrhyw amser a dreulir gan y gweithiwr amaethyddol yn cymryd seibiant gorffwys; ac
- (c) aros ar ddiwedd siwrnai i gyflawni dyletswyddau, neu i dderbyn hyfforddiant, ac eithrio unrhyw amser a dreulir gan y gweithiwr amaethyddol yn cymryd seibiant gorffwys.

(2) Yn yr erthygl hon mae'r cyfeiriad at weithwyr amaethyddol a ddechreuodd eu cyflogaeth cyn 1 Hydref 2006 yn cynnwys gweithwyr amaethyddol—

- (a) y mae telerau eu contract wedi bod yn destun unrhyw amrywiad ers hynny; neu
- (b) sydd wedi eu cyflogi gan gyflogwr newydd ers hynny yn unol â Rheoliadau Trosglwyddo Ymgymeriadau (Diogelu Cyflogaeth) 2006(4).

(3) Mae cyfeiriadau yn y Gorchymyn hwn at gyfnod o gyflogaeth ddi-dor i'w dehongli fel cyfnod o gyflogaeth ddi-dor a gyfrifir yn unol ag adrannau 210 i 219 o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996(5).

(4) O.S. 2006/246.

(5) 1996 p. 18. Diwygiwyd adran 211 gan Atodlen 8 i O.S. 2006/1031. Diwygiwyd adran 212 gan Atodlenni 4 a 9 i Ddeddf Cysylltiadau Cyflogaeth 1999 (p. 26). Diwygiwyd adran 215 gan Atodlen 7 i Ddeddf Cyfraniadau Nawdd Cymdeithasol (Trosglwyddo Swyddogaethau, etc.) 1999 (p. 2). Diwygiwyd adran 219 gan Atodlen 15 i Ddeddf Hawliau Cyflogaeth (Datrys Anghydfodau) 1998 (p. 8).